

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLIV (38)

Štev. (No.) 25

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

27. junija 1985

Osip članov ZK

V letošnjem letu je ljubljanski dnevnik Delo objavil nekaj novic, ki kažejo na razvoj komunistične partije, ali kakor je njen uradni naziv: Zveza komunistov. V prvi so podatki ZK Jugoslavije: med leti 1968 in 1984 je izstopilo iz komunistične partije več kot 170 tisoč članov, od teh največ delavcev. V drugi pa so podatki o slovenski partijski sestavi: ZKS je imela v začetku leta okoli 130 tisoč članov, a v prvih dveh mesecih je vrnilo svoje rdeče knjižice 376 ljudi; predvsem pa jih skrbi, ker jih je lani pristopilo le 1853. To število lahko dopolni podatek iz leta 1983, ki pravi, da tisto leto kar 81,5 odstotkov osnovnih organizacij Zveze komunistov ni sprejelo nobenega novega člana.

Ko so v ZKJ razpravljali o vzrokih tega osipa, so omenili, da so „socialne razlike v Zvezi komunistov čedalje izrazitejše. Nekateri člani ZK so že tako obogatili, da se obnašajo, kot bi bili že v komunizmu in zato skrbno varujejo svoj položaj in ne dovolijo drugim graditi socializma“. Skratka: varujejo svoj stolček. Poleg tega naj bi delavci, ki so se odpovedali partiji, zahtevali „od ZK, naj se upre krepitvi etatizma na vseh ravneh“.

Te vrste novic niso prvič objavljene na naših straneh. Občasno pride v taki obliki na površje dejstvo, da se tudi tistim, ki so lahko iz prepričanja ali koristolovstva vstopili v vrste teh, ki se smatrajo za predstražno družbo, odpirajo oči. To ni samo plod nepretrganega vladanja, ki obrabi vsakršno oblast, ampak predvsem rezultat nezdravega marksističnega nauka.

Če se povrnemo k zgornjim citatom, pade v oči, kaj zahtevajo delavci od ZK: da se upre krepitvi etatizma. Sicer je res, da besede dobijo različne pomene, odvisno kdo in kje jih uporablja (n. pr. demokracija, svoboda vesti, ustavne pravice, itd.). Leksikonu Cankarjeve založbe pomeni etatizem večanje vpliva države v gospodarstvu in vsem javnem življenju. Alj naj razumemo, da delavci zahtevajo naj se ZK bori proti lastnemu urejevanju, delu in ne-delu v družbi, katero vlada? Naj se upre krepitvi svojega monopola! Nekaj takega se kar čudno sliši. Vendar sama ugotovitev, da je etatizem v Sloveniji in Jugoslaviji kriv družbenih problemov, dokazuje, da se nekaj spreminja.

S takim osipom in zahtevami delavcev se ZK ne more ravno pohvaliti ob 40-letnici svojega vladanja. Če z vso nadoblastjo, na vse mogoče krute ali zvite načine ni mogla prepričati vsaj svoje člane, potem ji ne moremo napovedati ravno dolgega življenja. Kolikor bo doba umiranja kratka, toliko lažje bo slovenski narod načel novo pot resnične napredka pod zvezdo demokracije in pluralizma.

Vsak dan se pojavljajo novi znaki, ki kažejo, da se nekaj počasi krha, lomi. Čas, v katerem bo kritičen pregled ocenil partijsko delovanje v Sloveniji za negativno in škodljivo, se nevdružno bliža. In kot smo že večkrat prišli do zaključka, da se situacija v komunističnih državah ne bo spremenila, dokler se njih prebivalstvo ne zave svojega položaja, tako moramo tudi sedaj zapisati, da je naloga vsakega, ki uživa polnost človekovih pravic, pomagati vsakemu, ki želi in hoče doseči svoje naravne pravice. Kdor stoji, naj gleda, da ne pade — in pomaga vstati bližnjemu!

Gregor Batagelj

Mogoče ne veste, da...

— da je bil po verodostojnem podatku Aleš Bebler določen, da likvidira Edvarda Kocbeka v primeru, da bi ta ne hotel podpisati tako imenovane Dolomitske izjave...

— da je bilo v letu 1984 v Sloveniji 62 javno priznanih stavk...

Iz „Mladike“

Trenja na Hrvaškem

Jugoslovanska ministrska predstavnica Planinčeva je v beograjskem časopisu „Politika“ napisala, da se je gospodarsko stanje v Jugoslaviji v zadnjih treh mesecih tekočega leta ponovno poslabšalo. Baje so Jugoslovani preveč uvažali in premalo izvažali. Gospodarski izvedenci so nezadovoljni, ker nimajo prostih rok pri izvajanju tako potrebnih reform. Vladi očitajo, da je zanjo važnejši politično-ideološki značaj ukrepov, kot pa strogo gospodarski posegi, da se zaustavi inflacija, ki je dosegla že 80%. Gospodarstveniki trdijo, da vladni krogi radi svoje „strahotne, ideološke slepote“ že v osnovi uničijo vsako privatno iniciativo.

Izgleda pa, da na Hrvaškem gospodarska kriza sama kot taka ni toliko važna, kolikor je važna borba proti povzročiteljem in še bolj proti izkoriščevalcem sedanjega stanja. Partija vidi vse povsod sovražnike, vidi jih med pisatelji in intelektualci (ki pa po mnenju partijskega člana Šušvarja prav za prav niso nevarni, ker jih lahko že ena sama četa vojakov ukroti!!). Krivi so gospodarski pragmatiki, ki se uveljavljajo tudi v Sloveniji. Glavni sovražnik za partijo pa je na Hrvaškem „klerikalni nacionalizem“ ali katoliška cerkev, katero od zadnjega romanja k Mariji Bistrici vedno močneje napadajo. Ne očitajo ji, da ogroža državo radi kakšnega „klerikalnega gospodarstva“, temveč predvsem zaradi poučevanja verouka in pa — ker se hrvaška mladina vedno raje zbira okoli katoliških duhovnikov. Ti pa naj bi netili med mladino nacionalistične ideje. Oblasti si prizadevajo, da bi mladino odvrnili od cerkvenih srečanj in še bolj, da se ne bi udeleževala romanj v Rim, kjer naj bi se na mladinskih srečanjih sestajala s Sv. Očetom. Mnogi, ki so

se teh potovanj kljub temu udeležili, so ob povratku imeli težave na svojih delovnih mestih ali pa so jim odvzeli potne liste. Oblasti trdijo, da so na teh srečanjih v Rimu vidne „hrvaške fašistične zastave“.

Položaj na Hrvaškem je na splošno kritičen. Kadar govorijo v Jugoslaviji o event. uporih ali protestih radi težkih gospodarskih razmer — se vedno takoj uprejo oči v Hrvaško. Zato so oblasti v Zagrebu onemogočile politična razpravljanja, ki se sicer po ostalih delih države vršijo več ali manj javno. Le striktno gospodarska debatiranja so dovoljena. Kontrola je postala strožja — že če ima pešec na cesti v rokah srbski časopis „Nin“ — je že sumljiv. Kdor pa poje znano dalmatinsko pesem „Marjana, Marjana“, katere besedilo je tako spremenjeno, da se konča z imenom „Jezus“, je že v nevarnosti, da bo šel v zapor.

Leta 1971 je Tito vzpostavil v Zagrebu vlado, ki je skrajno protinacionalno usmerjena in ki nikakor ne zmore najti nekega sožitja s hrvaškimi nacionalisti. Ti so se raje približali Cerkvi. S tem je partija seveda veliko izgubila.

Niso pa vse frakcije v hrvaški partiji, ki iz istih vzrokov napadajo Cerkev. Za ene je Cerkev neprijetna konkurenca, za druge je velik sovražnik, za tretje pa je Cerkev faktor „destabilizacije“ — tako nekako, kakor so v Srbiji srbski intelektualci, ki se borijo za več kulturne svobode. Eni, kakor drugi pa branijo na vse načine „Titovo dediščino“ in pa ideje Andrije Hebranga, ki je bil označen za kominformovca in je leta 1948 naredil v ječi samomor. O zadnjem je bivši rektor zagrebške univerze, Ivan Supek, napisal roman.

(Faz, priredila Pavlina Dobovškova)

32.000 SMRTNIH ŽRTEV

SO IMELI SLOVENCIMED DRUGO SVETOVNO VOJNO IN KOMUNISTIČNO REVOLUCIJO

Do tega sklepa prihaja dr. Bogoljub Kočovič, avtor knjige „Žrtve drugog svetovskog rata u Jugoslaviji“, ki je nedavno tega izšla v Vel. Britaniji v založbi „Biblioteke Naše Delo“.

Ta številka po avtorjevih računih predstavlja 2,5% števila Slovencev, kolikor bi jih bilo v Jugoslaviji leta 1948, če ne bi bilo druge svetovne vojne.

Po dr. Kočovičevih računih so jugoslovanski narod imeli 869.000 smrtnih žrtev. Od tega bi na Srbe odpadlo 487.000, Hrvatse 207.000, bosenske Muslimane 86.000, Črnogorce 50.000, Slovence 32.000 in Makedonce 7.000.

Druge, ne-jugoslovanske etnične skupine v Jugoslaviji naj bi po računih imele 120.000 smrtnih žrtev,

kar bi pomenilo, da je Jugoslavija med drugo svetovno vojno imela vsega skupaj 1.014.000 smrtnih žrtev.

Po teh podatkih bi največji odstotek svojega življa — med jugoslovanskimi narodi — izgubili Črnogorci in sicer 10,4%. Njim sledijo Srbi s 6,9%, bosenski Muslimani s 6,8%, Hrvati s 5,4%, Slovenci z 2,5% in Makedonci z 0,9%.

Med ne-jugoslovanskimi etničnimi skupinami so procentualno največ smrtnih žrtev imeli Židje in sicer kar 77,9%, njim pa sledijo cigani, ki so izgubili 31,4% svojih pripadnikov.

Ena od glavnih ugotovitev te obširne in temeljite študije je ta, da je število žrtev, ki sta jih zahtevala druga svetovna vojna in komunistična revolucija v Jugoslaviji, mnogo nižje od tistega, ki ga navajajo jugoslovanski režimski viri in nekateri krogi srbske in hrvaške politične emigracije.

KANCLER KOHL V LJUBLJANI

V začetku junija se je mudil v Beogradu in Ljubljani na uradnem obisku zahodnonemški zvezni kancler Helmut Kohl. Zahodnonemški tisk, televizija in radio so ga ves čas spremljali z veliko pozornostjo. V četrtek 6. junija zvečer so nemški televizijski gledalci lahko videli lepe posnetke okrog ljubljanskega Tromostovja, slovesno kosilo na Bledu, pogovor med Kohlom in Popitom in sprejem pri ljubljanskem nadškofu Šuštarju. Kohl se je na praznik sv. Rešnjega Telesa in Krvi — v Jugoslaviji se praznuje v četrtek — udeležil tudi nadškofove maše v zasebni kapeli. Kohla so spremljali njegova žena in drugi, pa tudi nemški časniki, le slovenskih ni bilo opaziti.

Nadškof je pred mašo pozdravil nemškega kanclerja in poudaril, da bo

v mašno daritev vključil prošnjo, da bi ta obisk pripomogel k miru v Evropi. Med mašo je kancler pristopil k obhajilu.

O Sloveniji in Slovencih je ob Kohlom obisku izšlo v zahodnonemškem časopisju tudi več člankov kot: „Slovenija: samozavestna in gospodarsko spredaj“, „Da so se Slovenci uspešno izognili asimilaciji po svojih močnih sosedih, meji že na čudež...“, „Slovenci — deset odstotkov jugoslovanskega prebivalstva ustvarjajo 20% narodnega dohodka in 30% izvoza na konvertibilna področja...“, „Slovenci imajo najdaljšo življenjsko dobo, najnižjo umrljivost dojenčkov in najmanj nepismenih (0,9% v primerjavi z 9,5%, ki je jugoslovansko povprečje).“

Spominske proslave

Spravna in zadostilna maša v Vetrinju

V petek 31. maja t. l. ob 5h popoldne je bila v cerkvi v Vetrinju koncelebrirana sv. maša za vse tiste, ki „so dali življenje za slovenski narod in Cerkev“. Za vse domobrance, ki so jih zadnje dni maja l. 1945 Angleži predali Titu — v kruto in mučeniško smrt.

Sveto daritev je opravil proš Franc Brumnik iz Dobrle vasi. Brumnik je predsednik odbora Mohorjeve družbe v Celovcu. On je izrekel na začetku naše citirane besede. Asistirala mu je nam vsem poznani župnik Vinko Zaletel, ki se je teden dni prej po treh mesecih zdravljenja v bolnišnici vrnil na svojo faro v Vogrče. Poleg njega je asistirala proštu Brumniku dr. Pavle Zablatnik, odbornik Mohorjeve in bivši ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu.

Z imenovanimi so somaševali: župnik Maks Mihor iz sosednje Kotmare vasi, župnik Dušan Česen iz Zihpolja, salezijanec Janez Rovani ter Jože Kopeinig, vodja slovenskega dušnopastirskega urada v Celovcu ter ravnatelj doma Sodalitas v Tinjah.

Pridigal je g. Zaletel in v pridigi izrekel misel, da se v nobeni slovenski cerkvi ni toliko premolilo in toliko solz pretočilo kot v vetrinjski cerkvi, potem ko se je zvedelo, da so bili domobranci izročeni Titovim partizanskim silam. Nato je poudaril spravnost, zadostilnost, čistilnost in hvaležnostni pomen liturgije, vmes pa omenil škofa Rožmana in Karla Mauererja.

V cerkvi so bili med mašo navzoči: ravnatelj Mohorjeve družbe prelat dr. Janž Hornböck, odbornik Mohorjeve

in vodja slovenskega manjšinskega šolstva na Koroškem dr. Valentin Inzko z gospo, župnik Andrej Karicelj iz Št. Jakoba ter dipl. trg. Janko Urank, ki pomaga in poprime na Koroškem, kjerkoli je potreba. Prišle so tudi slovenske šolske sestre iz Celovca in Št. Jakoba.

V cerkvi je bilo navzočih blizu 100 ljudi. Prišli so iz Bistrice in Drašč v Ziljski dolini, iz Roža in Podjune. Od tam je prišel g. Nose, čigar dva sinova sta bila iz Vetrinja vrnjena v smrt, in inž. Jože Baydaš iz Grebinja ter zastopniki slovenske naselbine v Spittalu (ga. Starman, Kolenč).

Teden dni prej je bila v vetrinjski cerkvi opravljena spominska sv. maša za vrnjene domobrance, ki jo je za organizacijo Tabor zaprosil dr. Peter Urbanc. Mašo je opravil vetrinjski kaplan, po rodu Nemeč, ki skuša razumeti Slovence. Istega dne je opravil sv. mašo za vetrinjske žrtve prelat Hornböck v svoji župni cerkvi v Podgorju. To mašo je naznanil v cerkvenem oznanilu že v nedeljo prej in ustno dodal: „Saj se starejši ljudje še gotovo spomnijo, da so bili pred 40 leti gori na postaji tisoči naloženi v wagone in odpeljani na ono stran.“ Za to sv. mašo je prelata Hornböcka naprosil Otmar Mauerer.

Tudi v Gorici je bila spominska maša za pobite slovenske žrtve ob koncu vojske.

Upam, da smem reči, da so se Slovenci v zamejstvu dostojno spomnili žrtev vetrinjske tragedije.

(Jg — Am. dom., 14. junija 1985)

V Bariločah

9. junija smo se spomnili — kot vsa politična emigracija v svetu — naših mrtvih, ki so padli v dobi sovražne okupacije in komunistične revolucije.

Ob 5 uri popoldne je maševal v Planinskem Stanu Bariločan p. Mario Serafini. Mašo v španskem jeziku smo spremljali s slovenskim petjem in slovenskimi molitvami. Potem je Nace Glinšek v kratkem govoru poročal o zgodovinskih dogodkih v dobi druge svetovne vojne, ko je bilo toliko slovenskih ljudi prisiljenih zagrabiti za orožje, da se ubranijo komunistič-

nega nasilja in okupatorjevega maščevanja. Sledilo je nekaj deklamacij. Mali Martin Mavrič je predaval Kunčičev „Spomin junakom“, Zalka Arnskec je recitirala Jakopičovo poezijo: „Mrtvi junak dekletu“, Matjaž Jerman pa Mauererjevo „Mrtvi živim“. Slednjič je Janez Rode podal še Balantičev „Sen o vrnitvi“.

Rojaki so se v velikem številu udeležili žalne prireditve in počastili spomin njih, ki že štirideset let spijo večni sen v slovenski zemlji.

VA

Med nas je usekalo...

Ob 40-letnici našega begunstva

25. junija 1945 se začne izpraznjevanje in razseljevanje Vetrinjskega taborišča. V dneh od 25. do 29. junija je taborišče razseljeno. V Lienzu na vzhodnem Tirolskem odide 2.600 slovenskih beguncev, v Spittalu na Dravi 1.600, v št. Vid na Glini 600, v Judenburg 400.

LIENZ

Največje slovensko begunsko taborišče v Avstriji je od 29. junija 1945 do 13. novembra 1946 v Lienzu na vzhodnem Tirolskem. Do sedaj se nekoč segle poslednje slovenske naselbine. Krajevna imena še spominjajo na to zgodovinsko dejstvo.

Taborišče je oddaljeno dva km od mesta. Kraj se imenuje Peggez. Taborišče obsega 34 velikih dobro grajenih barak. V vsaki baraki so lične sobice, umivalnica in angleška stranišča. V taborišču sta dve veliki kuhinji za 5.000 ljudi. Ambulanta z dvema ambulatorijema in bolniškimi sobami je v posebni baraki. Taborišče ima lepo gledališko dvorano in kopalnico. Kapela je kasneje zgrajena. V tem taborišču živi 2.600 slovenskih beguncev.

SPITTAL ob Dravi

V bližini prelepe Miltattsk jezera. Taborišče oddaljeno 5 km. iz mesta. Ob-

sega 104 barake. Del taborišča zgrajen v prvi svetovni vojni. Drugi del šele po tej vojni za DPs. Taborišče ima dve veliki kuhinji, lepo ambulanto, kapelo in veliko gledališko dvorano. V taborišču živi prvotno 1.600 Slovencev. S 13. novembrom 1946 preseli UNRRA semkaj liensko taborišče. Poslej šteje 4.500 slovenskih beguncev.

Št. VID NA GLINI

Staro vojvodsko mesto na robu Gosposvetskega polja. Podnebje zelo ugodno. Naši begunci nastanjeni delno v napol porušeni zgradbah nekdanje Pyrotehnične tovarne, deloma pod vojaškimi šotari. Stanovanjske in zdravstvene prilike mizerne. Zato je taborišče kmalu preseljeno v Kellerberg, kasneje v Spittal. Slovenska begunska skupina šteje 600 ljudi.

JUDENBURG - LICHTENSTEIN

Staro mesto na Stojaškem. V slovenski zgodovini zaznamovano s krojci. Prijazno lepo urejeno taborišče leži 10 km iz mesta. Barake so lične, dobro grajene. Taborišče je majhno. Po večini v njem prebivajo slovenski begunci — 500 po številu. Spomladi 1948 so Slovenci preseljeni v Trofaiah pri Leobnu. (Koledar Sv. Sl. 1949, str. 111.)

Dr. Tine Debeljak

(223)

MED KNJIGAMI IN REVIJAMI

Knjige Goriške Mohorjeve družbe za leto 1985

ZORA PIŠČANEC: BLAGOVESTNIKA SLOVANOV

Zanimivo branje za letošnje leto je napisala goriška pisateljica Zora Piščanec, ki je pred leti tudi za to založbo napisala uspelo zgodovinsko povest o ustanovitvi božje poti na Sveti Gori.

Sedaj je priredila življenjepisa svetih bratov blagovestnikov Slovanov, sv. Cirila in Metoda, da s tem počasti tisočletnico smrti sv. Metoda.

V tej povesti si je pisateljica stavila nalogo v pripovedni obliki poljudno opisati njiju življenje, ki ga je znanstveno tako globoko in odlično podal tik pred drugo svetovno vojno slovenski bogoslovni profesor dr. Franc Grivec v svojih knjigah o svetih bratih in o slovenskem knezu Kocelju. Kakor bere, bodo tudi v matični domovini izdali — kakor objublja, še letos — razne znanstvene zbornike o njunem delu in pomenu, pa tudi poljudno podajanje te Grivčeve knjige o blagovestnikih, ter prevedene staroslovenskih legend o njima. Vse to je tudi namen te knjige: podati njiju podobo, povzeto po tem gradivu, poleg drugega tudi iz najnovejših dogajanj. Ta njena življenjepiska povest o obeh svetih bratih obsega 320 strani.

Piščančeva podaja najprej pogled v družino cesarskega uradnika Leona in njegovih sinov Konstantina in Metoda.

Nato prikazuje dogodke, kako sta prišla sveta brata med zahodne Slované, kako sta začela pisati v domačem jeziku in kako sta iščala in tudi dobila potrdilo za to v Rimu.

Pri tem je zanimivo, da Piščančeva opisuje posvetitev Cirila v škofa in se s tem pridružuje mnenju nekaterih znanstvenikov zadnjih desetletij (hrvatski jezuit p. Šakač ter Slovence dr. Kahne in dr. Janežič idr.), ki trdijo, da je bil Ciril škof.

Zadnjih sto strani knjige je osvečenih življenju sv. Metoda kot nadškofa panonsko-moravskega v nenehni boju z Nemci. Zdi se mi, da bi mučenje škofa Modesta v nemški ječi zaslužilo več obdelave v povesti, ker bi razgibalo statično snov; sicer pa so se Nemci v zadnjih desetletjih dobro zavedli, kakšno krivico so delali Metodu.

Na zadnjih straneh je opis, kako so poznejši papeži prepovedali uporabo slovenskega jezika, ni pa poudarka, da je prav to zatrtje delovanja svetih bratov med nami povzročilo, da se je po beguacih pred nemškim nasiljem razširilo slovansko bogoslužje po vseh slovanskih pokrajinah. S tem so se začele slovanske književnosti posameznih slovanskih narodov in sta tako postala sv. Ciril in Metod apostola vseh slovanskih na-

rodov, kulturno in versko. In prav to vseslovansko kulturno pomembnost za narode v Evropi in njeno duhovno enotnost, ki je poudarjena s papeževim odlokom ob imenovanju sv. Cirila in Metoda za zavetnika Evrope, pogrešam v tem delu.

Vsekakor pa je ta povest pomembno in močno potrebno delo, ki bo slovenskemu ljudstvu po sodobnih in najnovejših virih poleg znanstvene obdelave dr. Grivca, osvetlilo podobo svetih bratov sv. Cirila in Metoda. Ob 1000-letnici smrti sv. Metoda (pred 100 leti) je sicer napisal Josip Jurčič izviren slovenski roman o njih „Slovenski blagovestnik in učitelj“. Zamislil ga je kot trilogijo, končal pa samo prvi del. Čudim se samo, da je to zadnje delo Jurčiča tako malo znano, ker je pač izhajalo samo v reviji (Ljubljanski Zvon) in do vojne ni izšlo v knjigi, pa je v opisih dobe in vojaških prizorov še danes odlično in vredno ponatasa.

SASA MARTELANC: MELODIJA

Kot tretjo knjigo za leto 1985 je Goriška Mohorjeva družba izdala prvo knjigo tržaškega pisatelja Saša Martelanca, zbirko črtic pod naslovom Melodija (strani 107). Je to dvanaest leposlovnih črtic pisatelja, ki nam zdomec ni poznan, vsebolj pa v Trstu, kjer ga poznajo kot publicista in pisatelja slovenskega Radia v Trstu, ki pa zdaj nastopa s svojo prvo tiskano pripovedno knjigo.

Naslov Melodija je vzeti iz zadnje črtice v knjigi, kjer govori o melodiji, ki jo vzbudi padanje kapelj v deževju in ki lahko vzdrži vso noč. To trepetanje mokrih kapelj z žic in listov je najbolj nazorno upodobljeno z glasbo, kot jo je slikal francoski Debussy. Da mu je ta glasbenik tihih razpoloženj posebno drag, se vidi iz večkratnih omenb v tekstu, in zbirka takih tihih in intimnih razpoloženj in usodnih doživetij naj bi bila ta knjiga spominov. Tako opraviči ta skupni naslov zbirki, katere moč je prav v odkrivanju tihih človeških usod, ki se razodevajo v globini srčnih razpoloženj, ne pa v zunanjih kretanjah.

Nekaj teh črtic je avtobiografskega porekla še iz mladostnih let, večinoma pa so pristna doživljanja prav tržaških lokalnih slovenskih povojnih razmer. Ne-katere podobe teh črtic ti ostanejo še dolgo v spominu, vsekakor pa vzdrže te melodije deževnih kapljic več kot eno samo noč, kakor pravi pisatelj. Ena takih črtic je druga v zbirki *Koncert za Stalina*, ki smo jo v našem tedniku Svobodni Sloveniji ponatisnili že za obletni spomin vračanja domobrancev s Koroške. To nasprotje Koncerta za Stalina in rahlo nakazanje vrnitve v smrt name-

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

LOVORIKE IN SPANEC

Neizbežno moramo še naprej pisati o vladnem gospodarskem načrtu, ker je to skoraj izključna snov zadnjih dni, in ker se je, vsled odmeva med ljudstvom, spremenil v važen političen dejavnik. Komaj slaba dva tedna kar so prve in še nejasne novice orisale ta gospodarski potres, pa je že razvoj pokazal na prve pozitivne reakcije, katerih niti najbolj optimistični krogi vlade niso pričakovali.

sto v topla bivališča k svojim dragim vzbudi v nas nepozabno doživetje tragične lepote, ki pa je obenem dokument groznih dogajanj stalinistične dobe naših dni. Nepozabno nam ostane tudi črtica *Mantenjada*, v kateri je podana nam nepoznana folklorna slovesnost našega primorja: pritrkovanje k farnem prazniku v Barkovljah. Ni samo izredno občuteno podano glasbeno mojstrstvo zvonarja, temveč tudi občutje odhajanja iz domače vasi, ki je takoj nato vračanje domov. Videti je, da je pisatelj doživljal nekaj svoje mladosti tudi v Ljubljani, kar spričuje doživetje letala bombardierja nad ljubljanskim poljem ter nedolžno dojevanje otrok velike nevarnosti. Črtica *Elisa Bacchiocchi* odkriva težave pri iskanju vizuma iz Trsta za prekoceansko emigracijo. Motiv je rahlo povezan s prvo ljubeznjo, pa tudi z madžarsko revolucijo, ki po svoje usmeri usodo ljubezni.

Črtica *Isdajalec* je zgoočena snov, ki bi se lahko razmahnila v roman, pa je podana samo v nekaj obiskih tajne policije iz Ljubljane v Trst, da bi prijatelj ubožnik izdal tovariša, pa se je temu medtem že posrečilo uiti iz policijske mreže. *Ukradeno polnočnico* doživlja ob obisku za božič v domovino, kjer je vse nekdanje božično razpoloženje prepovedano, in ima občutek ukradene polnočnice. Svojevrsna je črtica *Hrast iz lipovine*, kjer avtor slučajno sreča na Tirolskem mekega Helmuta Printschitscha, katerega dokaže, da so njegovi predniki Slovenci iz Brd. S tem vzbudi v Nemcu problematiko njegove narodnosti, sebi pa zavest, kako tujci kradejo Slovence iz njih domovine.

Te črtice, ki ima vsaka zase vrednost novele, zaključuje pisec s spomini na dijaška leta v Trstu, na maturitetne sestanke in proslavo Prešernovih dni na primorskem podeželju.

S to knjigo pripovednih prevencev tržaškega pisatelja je Goriška Mohorjeva družba imela srečno roko, da je odkrila novega odličnega pripovednika in slovenskega duha, s katerim se želimo srečati tudi še v bodočnosti, ko bo kot verujemo po tej knjigi, s olno vrednostjo nadaljeval sedaj v tem času tako pomembno in cvetoče literarno delo naših tržaških in goriških pisateljev.

Španski pregovor pravi, da je nevarno „zaspati na lovorikah“. In prav tega se bo morala vlada paziti. Te prve dni aplikacije novega načrta je doživela toliko lepih presenečenj, da je kaj nevarno, da v prvotnem navdušenju marsikdo izgubi iz vidika končne cilje.

Kazno je, da so bili ljudje že tako do konca naveličani nenehne in grozne inflacije (dejansko najvišje na svetu), da so z navdušenjem sprejeli vladni načrt, vključno z zamrznjenjem cen in plač. Nihče ni protestiral. Nihče jamral. Nasprotno, vsi so izražali upanje da „morda bo pa to pot le šlo“. Ko so banke odprle ni bilo navalov za dviganje vložnega denarja, Nasprotno, tisti ki so imeli vložene svoje denarčke, so vloge lepo pustili tam. Na borzi je bilo tudi veselo delovanje, in marsikatero podjetje se je okoristilo z lepo ceno ponujanih delnic. Dolar na črni borzi je pričel padati in se končno sukati okoli uradne cene. Da, celo se je zgodilo, da je bila uradna valuta višja kot pa podtalna, česar ne pomnimo že dolgo tega.

Ljudje so tudi pozitivno reagirali na zamrznjenje cen. Tisoče in tisoče telefonskih in osebnih pritožb je poplavilo urade gospodarskega ministrstva in tozadevnih organizacij, in vrsta trgovin je bilo zaprtih vsled višjih cen, kot pa so bile uradno objavljene. Nihče ni hotel kupovati nad ceno, in celo nekateri trgovci so odklonili nakup v primerih, ko so bile cene višje od določenih. Vsled tega v začetku ni bilo niti najmanjšega pojava „črne“ trgovine, ker tudi še ni pričelo primanjkovati ničesar.

V tem je dvojna vrednost: da ljudje niso navalili na trgovine potem, ko je vlada objavila maksimalne cene (ljudje so zaupali vladni zamrznitvi), in pa tudi, da so podjetniki le z redkimi izjemami, glasno pristali na vladni program, n mu izrekli svojo podporo. Tudi oni so bili že naveličani blazne inflacije.

KDO BO PROTESTIRAL?

Najbolj zanimiv je bil primer sindikalistov. V prvem trenutku so obrnili grom in strele na vladni gospodarski načrt. Zamrznjenje plač in tarifni skok zadnjih dni pred objavo, jim je dajal močno orodje protest. A nenadoma so se znašli pred dejstvom, da delavstvo ni hotelo protestirati. Akoravno ni v celoti podpiralo programa, ne vlade, ker tudi ni razumelo tehničnih odtenkov, se je tudi v širokih delav-

skih plasteh porodilo upanje, da je morda to pot le možnost vsaj pozitivnega začetka poti do boljše bodočnosti. „Ne zame, to me ne zanima; za moje otroke“, je bilo pogosto slišati iz robotih ust pa sentimentalnega srca, ki se hitro vname, kadar se človek dotakne prave strune. Sindikalni vodje so torej hitro umolknili in sedaj čakajo kam se veter obrne. Dobro vedo, in do goletna skušnja jim je to dokazala, da se težave pravzaprav šele začenejajo. Da, tudi če bo načrt imel uspeh, s tem še ni rečeno, da se bo vse uredilo. Dolgi meseci, in dolga leta težav še čakajo državo na tej poti.

Sindikaliste je vladni načrt presenečil kot vse druge sektorje. A morda so bili oni bolj prizadeti, kajti velik del najbolj odločnih vodij, med njimi glavni nasprotnik Alfonsina Saúl Ubaldini, so se nahajali v Evropi na zasedanju Mednarodne organizacije dela v Ženevi. Izrabili so tudi priliko in pohiteli v Rim, kjer so bili sprejeti v „polprivatni“ avdienci pri Janezu Pavlu II. Pri čakovali so od njega blagoslov za „socialni boj“, ki ga bijejo. Dobili so blagoslov in še lepo navodilo naj Argentinci združeno delajo za mir in blagor naroda.

Ubaldinijev povratek bo tudi pred- (Nad. na 5. strani)

MEDNARODNI TEDEN

LETALSTVO nima sreče. In zle sile, ki so na delu, so izbrale letalske družbe za sredstvo svojih napadov. Ugrabitve letal so na dnevnem redu. A najbolj katastrofalna je bila nesrečna eksplozija indijskega Jumba, ki je padel v morje v bližini Irske, na poletu iz Montreala v London. 329 ljudi, potnikov in posadke, je našlo grozno smrt med nebom in vodo.

PO DOLGOTRAJNEM ISKANJU, polemiki in znanstvenih poizkusih so ugotovili, da je truplo človeka, ki je pred leti utonil v brazilskih vodah, res truplo bivšega nacističnega vodje Jožefa Mengele. Znan po svojih grozodejstvih v taboriščih, zlasti z židovskimi priporniki, katerih je tisoče in tisoče poslal v smrt, je Mengele po koncu vojne izginil. Iskali so ga dolgo let v Paragvaju, Boliviji in Brazilju. Sedanje ugotovitve so napravile konec eni zadnjih težkih zgodb izza druge svetovne vojne.

V SALVADORJU ni miru. Te dni so v rezidenčnem predelu prestolnice izvedli bombni atentat, v katerem je bilo ubitih trinajst ljudi. Štirje so bili člani severnoameriške mornariške pehote, od civilistov sta bila dva Američana, pet Salvadorcev, pa še en Gvatemalec in en Čilenec. Odjek na atentat je bil silen, zlasti v ZDA.

DR. LJUBO SIRČ

Misli o slovenski bodočnosti

PRETEKLOST IN BODOČNOST

Že leta 1983 so me organizatorji tako imenovane Drage v Trstu poklicali, naj predavam o Sloveniji v osemdesetih letih. Po svojem nagovoru sem imel vtis, da me poslušalci niso razumeli. Govoril sem namreč o dveh stvarih: o tem, kako se Slovenci moramo vrniti od marksistične lažne znanosti k znanosti, kakor jo razumejo znanstveniki po vsem svetu, in kako se moramo prav tako vrniti od leninistične lažne morale h krščanski morali, ki se sklada s človeško moralo nasploh.

Zatem je profesor Jože Pirjevec izrazil menda mnenje mnogih, ko je dejal, da ne razume, kako si jaz zamišljam Slovenijo v osemdesetih letih: „...alaj naj bi bil to povratek k preteklosti, k predvojni preteklosti, k Sloveniji, ki naj bi vse skušnje, ki si jih je pridobila v zadnjih desetletjih, zavrgla in zanikala?“ Moje trditev, da se je treba vrniti k resni znanosti in k pravi morali, je mogoče razumeti kot željo za povratek na staro, k preteklosti, samo ako kdo misli, da je šla Slovenija pod komunisti naprej v bodočnost. Moje dobro premišljeno mnenje je, da komunisti niso peljali Slovenije v bodočnost

marveč v zagato, v slepo ulico, v stran.

Drugače je mogoče misliti le, če človek verjame v historični ali dialektični materializem, ki ga marksisti in z njimi komunisti proglašajo za znanost, in torej v to, da svet mora „napredovati“ od fevdalizma h kapitalizmu in od tega k socializmu. Ne-dvomno je res, da se je fevdalizem spremenil v kapitalizem, toda iz tega še prav nič ne sledi, da bi morala naslednja stopnja biti socializem. Marxova napoved, da bo v naši dobi sledil socializem, je preprosto ugibanje, fantaziranje, če hočemo biti posebno vljudni „filozofiranje“ ali „špekuliranje“. Človeška družba in njena zgodovina sta preveč zapleteni, da bi kdorkoli mogel napovedati, kaj se bo malo bolj natančno v bodočnosti zgodilo. Take znanosti ni. Res je sicer, da je v nekaterih državah komunistična partija z nasiljem uvedla „socializem“, toda družbeno in gospodarsko življenje je tam tako borno in v taki zmedi, da bi bilo zelo žalostno, če bi bodočnost zares morala biti takšna. Nekdo je po obisku v Sovjetski zvezi dejal: „Videl sem bodočnost in vem, da ne funkcionira.“

Niti najmanjšega znaka ni, da bi se gospodarsko in družbeno najbolj

napredne države, kakor Združene države ali Švica začele usmerjati v socializem. Njihov razvoj je domnevno boljše vodilo, kaj naj bo ali kaj bo v bodočnosti, kot pa dogajanje v Zunanji Mongoliji ali v Zimbabve.

Pa še nekaj: kapitalistični podjetniki so mimo tehnikov-iznajditeljev prispevali največ k temu, da je preskrba z materialnimi dobrinami v vodilnih državah tolikšna, da ljudje na splošno živijo mnogo boljše, kot so prej tisočletja. Samo žolčni fantast Marx je mogel iz prav teh podjetnikov napraviti oviro napredka in priti z zahtevo, naj izginejo, ne da bi povedal, kaj jih bo nadomestilo.

MORALA IN NASILJE

Toda imeti socializem za nujno naslednjo stopnjo razvoja ni samo nespametna špekulacija nesposobnih zavistnežev, ki bi radi uničili gospodarsko sposobne, da bi bili oni bogati namesto njih, je tudi nemoralno, ker je doslej socializem prevladal samo z nasiljem, z uničevanjem ljudi, in se tudi na oblasti ohranja le z nasiljem in demagogijo, s tem da preprečuje svobodno razpravljanje o sedanjem zavoženem stanju in o tem, kako najti pot iz te zagate.

Res je, da je v zadnjih letih nasilje le popustilo in so vsi komunistični režimi postali nekaj manj napadalni in brezobzirni, toda še vedno vztrajajo pri tem, da edino komunistično vodstvo pozna resnico in ima zato

pravico vladati. To je samo po sebi nasilno in neznanstveno ne glede na to, ali komunistična policija divja nekoliko bolj ali nekoliko manj. Res je tudi, da prav v Sloveniji pišejo in govorijo nekaj bolj svobodno kot včasih, toda tako je oblasti navkljub, ne z njenim sodelovanjem.

Vodilni komunisti še vedno proglašajo vsakogar, ki ni za socializem, ali je celo le proti oblasti partije, za „ljudskega sovražnika“. To je pokvarjenost prve vrste, ker nihče, ki je pri zdravi pameti, ne more zares misliti, da ima edino on prav, da edino on ve, kaj je dobro za ljudstvo. Če ni pokvarjenost, je skrajna omejenost in domišljavost.

Vse to je še toliko hujše, ker so komunistični režimi podpisali helsinške listine, v katerih je jasno rečeno, da ima vsakdo pravico povedati svoje mnenje in da ga ne sme vsiljevati drugim. Seveda se jih ne držijo in je bil podpis prevara, kar je povsem v skladu z marksistično-leninistično taktiko, ki predpisuje prevaro in nasilje, če gre za to, da je treba socializmu pomagati do zmage.

Po mnenju marksistov je namreč socializem taka vrednota, da so v boju za oblast tistih, ki hočejo uvesti ali očuvati socializem, dovoljena tudi najbolj nemoralna sredstva, v številni množično pobijanje.

SOCIALIZEM ODPOVEDAL

Tako stališče seveda ni sprejem-

ljivo za nikogar, ki je mnenja, da človek ne more biti sredstvo. Vendar to ni vse: nekateri pametni ljudje so že nekaj zatrjevali, da po treznem premisleku socializem sploh ne more funkcionirati. Od takrat je seveda preteklo dosti vode in smo nabrali številne izkušnje o tem, kako slabo socialistični sistemi delujejo.

Kljub temu je še veliko navdušenja za socializem. V nekaterih primerih gre preprosto za nesporazum. Ljudem so dopovedali, da bo pod socializmom vse pravično, lepo, dobro, bogato in kdo more biti proti pravici, lepoti, dobroti in blagru. Edino, kar nam še nihče ni povedal, je, kako naj pride-mo do tega, da bo vse tako popolno. Predvsem bi nam moral biti vsakdo sumljiv, brž ko ponuja popolnost, ker bi si morali biti na jasnem, da popolnosti na tem svetu ni iz preprostega razloga, da ljudje sami nismo popolni.

Povrhu sredstva, ki nam jih marksisti ponujajo, češ da bodo pripeljala do popolnosti, po vseh skušnjah mi-lo rečeno šepajo. Najprej so nam zagotavljali, da bo popolnost prinesla odprava zasebne lastnine na proizvojalnih sredstvih in planiranje. Kmalu se je izkazalo, da planirati celotnega zapletenega produkcijskega procesa nihče ne zna, najmanj seveda marksistični „znanstveniki“, ki so se pri nas planiranja lotili. To so priznali komunisti sami, ko so se planiranju v bistvu odpovedali in začeli razlagati prednost tržišča.

† NAMESTO KRIŽA NA GROB

žrtvam komunistične revolucije v Sloveniji

- † **IVAN ŠKULJ** iz Ponikev, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga bratranec Edvard
- † **DOMOBRANCI IZ ROČINJA OB SOČI**, l. 1945 ubiti in vrženi v Gargarsko jamo; spominja se jih sovaščanka Majda
- † **DVA SINOVA dr. BASAJA**, Ljubljana, vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominjajo se ju soborci
- † **JAKOŠ, PAVČIČ in CANKAR** iz Dobrunj — Bizovika, ubiti l. 1942 v Gozdu pri Polici; spominja se jih družina Korošec
- † **JOŽE KOŠČAK** iz Višnje gore, ubit l. 1943 v Jelendolu; spominjajo se ga sestra in brata
- † **FRANC KOŠČAK** iz Višnje gore, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevju; spominjajo se ga sestra in brata
- † **CIRIL KOŠČAK** iz Višnje gore, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevju; spominjajo se ga sestra in brata
- † **METOD KOŠČAK** iz Višnje gore, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevju; spominjajo se ga sestra in brata
- † **JOŽE KASTELIC** iz Zagradca pri Grosupljem, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominjajo se ga sestri in brat
- † **JANEZ KASTELIC** iz Zagradca pri Grosupljem, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominjajo se ga sestri in brat
- † **IVAN ZAJEC** iz Žirov, ubit l. 1943 v Žireh; spominjata se ga hčerki
- † **VIKTOR ZAJEC** iz Žirov, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjata se ga sestri
- † **MAVRICIJ KOPAC** iz Prikrnice pri Moravčah, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominjajo se ga sestre
- † **FRANC ROGLIČ** iz Krasa pri Moravčah, umorjen l. 1943 v Dobu pri Vel. Laščah; spominjajo se ga sestrične
- † **FRANCI ČERNE** iz Ljubljane - Kodeljevo, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga sestrične
- † **Dr. LOJZE POTOČNIK** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga družina Esih
- † **ANDREJ JESENOVEC** iz Št. Jošta pri Vrhniki, ubit l. 1943 na Št. Joštu; spominjajo se ga sinovi
- † **ANDREJ JESENOVEC** iz Št. Jošta pri Vrhniki, ubit l. 1943 na Št. Joštu; spominja se ga žena
- † **JOŽE PAHOR** iz Homca, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga sestra Majda
- † **IVAN SEDEJ** iz Homca, ubit l. 1944 v Lescah pri Bledu; spominja se ga Majda Knap
- † **ČETNIKI SOBORCI SREČKA RUSA**, padli v letih revolucije; spominja se jih Marija Rus
- † **ČETNIŠKI ODRED V GRČARICAH**, pobiti l. 1943 v Grčaricah, Jelendolu in Kočevskem Rogu; spominja se jih soborec Janez Žitnik
- † **ALOJZIJ ŠIRCELJ** iz Dol pri Grosupljem, ubit l. 1944 na Blokah; spominja se ga sestra Nežka Godec
- † **JANEZ GRBEC** iz Butanjevega pri Št. Joštu, ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga žakljevi
- † **PAVLE MIRT** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Kristina Prijatelj
- † **JOŽE PETELIN**, prof. učiteljska v Ljubljani, ubit l. 1943 na Turjaku; spominja se ga Kristina Prijatelj
- † **IGNACIJ ZELEZNIK IN DRUGIH 11 DOMOBRANCEV**, ustreljeni na Jesenicah; spominja se jih žena Vera z otroki
- † **ANTON MALI** iz Znojil nad Kamnikom, umrl v krematoriju l. 1945; spominja se ga hčerka Ivanka z družino
- † **IGNAC SVETLIN** iz Tuštanja pri Moravčah, ubit l. 1944 v Voklem pri Ihanu; spominja se ga Angela Lavrič z družino
- † **ALOJZIJ BREZNIK**, bogoslovec in medicinec, ubit l. 1943 na Turjaku; spominja se ga Tone Rode
- † **BORIS KERČ**, domobranski kurat iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga Tone Rode
- † **ŠEST ČLANOV DRUŽINE UČAKAR** iz Spodnjih Jarš, vrnjeni in pobiti l. 1945 na raznih krajih; spominja se jih Tone Rode
- † **FRANC IN MARIJA PLEVEL** z Rodice, ubita l. 1946 na domu; spominja se ju sosed Tone Rode
- † **PETER CERAR** iz Domžal, padel l. 1945 v Šmarci pri Kamniku; spominja se ga Tone Rode
- † **13 ŽRTEV** iz raznih krajev Gorenjske, ubite l. 1944 na Mengeškem hribu; spominja se jih Tone Rode
- † **FRANC SVETLIN** iz Sp. Tuštanja pri Moravčah, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga družina Svetlin
- † **FRANC GLAVAN** z Iga pri Ljubljani, vrnjen in ubit l. 1945 v Škofji Loki; spominjajo se ga mama in sestre Glavan
- † **JOŽE GLAVAN** z Iga pri Ljubljani, vrnjen in zgorel l. 1945 v Mokreci; spominjajo se ga mama in sestre Glavan
- † **JAKOB MAVEC**, domobranski kurat z Iga, vrnjen in na kosce razsekan l. 1945; spominja se ga družina Glavan
- † **FRANCE KUNSTELJ**, domobranski kurat z Vrhnike, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga rojakinja z Vrhnike
- † **FRANCE CUKALE** z Vrhnike, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sosed z Vrhnike
- † **IVAN CUKALE** z Vrhnike, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sosed z Vrhnike
- † **OSREDKAR N.** iz Velike Ligojne, ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sorodnica z Vrhnike
- † **TONE OSREDKAR** iz Velike Ligojne, ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sestrična z Vrhnike
- † **PETER OSREDKAR** iz Velike Ligojne, ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sestrična z Vrhnike
- † **IGNAC LAVRIČ** iz Hrastja pri Moravčah, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga mama in sestri
- † **JOŽE ŽAN** iz Št. Jošta nad Kranjem, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sošolec Lojze
- † **VENCELJ ŽAN** iz Št. Jošta nad Kranjem, padel kot četnik neznano kje; spominja se ga sosedova družina
- † **JANEZ POHLEVEN** iz Horjula, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga družina Tomazin
- † **VID POHLEVEN** iz Horjula, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga družina Tomazin
- † **DANIJEL POHLEVEN** iz Horjula, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga družina Tomazin
- † **DOMOBRANCI LOGAŠKE POSADKE**, vrnjeni in pobiti l. 1945 v Teharjah in drugod; spominjajo se jih prijatelji
- † **JOŽE RUS** iz Četeža — Struge, padel pri Velikih Laščah; spominja se ga nečak Maks Nose
- † **NANDE MAJDIČ** iz Moravč, ustreljen v Rokodelskem domu v Ljubljani; spominja se ga Jože Javoršek
- † **FRANC ROGLJIČ** iz Moravč, zajet v Turjaku in ubit l. 1943; spominja se ga Jože Javoršek
- † **VINKO NOVAK** iz Moravč, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Jože Javoršek
- † **JANEZ ŠKRBEČ** iz Loža, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevskem Rogu; spominja se ga družina Škrbec
- † **180 DOMOBRANCEV in 20 CIVILISTOV** iz Loške doline, vrnjeni in pobiti l. 1945; spominja se jih Jože Škrbec
- † **FRANCE KRAMARIČ**, kaplan v Starem trgu pri Ložu, ubit l. 1942 istotam; spominja se ga Jože Škrbec
- † **JOŽE PETKOVŠEK** iz Hotedršice, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominjajo se ga oče Jože, bratje in sestra
- † **SLAVKO PETKOVŠEK** iz Hotedršice, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominjajo se ga oče Jože, bratje in sestra
- † **DOMOBRANCI IZ HOTEĐRSICE**, padli med revolucijo; spominja se jih Jože Petkovšek z družino
- † **ANTON PEČKAJ** iz Hotedršice, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spom. se ga stric Jože, bratranec in sestrične
- † **VINKO MERLAK** iz Hotedršice, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spom. se ga stric Jože, bratranec in sestrične
- † **JANKO IN ZDRAVKO NOVAK** iz Brezovice pri Lj., ugrabljena z doma in ubita l. 1942; spominjajo se ju sestre Pikec
- † **ANTON MRAVLJE IN TRIJE SINOVI** iz Brezovice pri Lj., ubiti na domu l. 1942; spominjajo se jih sestre Pikec
- † **PET BRATOV MRAVLJE** iz Brezovice pri Lj., vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominjajo se jih sosedovi
- † **TRIJE BRATJE MRAVLJE** iz Brezovice pri Lj., vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominjajo se jih sosedovi
- † **JANEZ PERGAR** iz Moravč, ugrabljen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga nečak Franc Pergar
- † **P. PLACID GREBENC** iz Ribnice, ubit l. 1943 v Grčaricah; spominja se ga sestra Ivanka
- † **DR. LOJZE GREBENC** iz Ribnice, ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sestrična Ivanka
- † **IVAN GREBENC** iz Ribnice, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga sestrična Ivanka
- † **LOJZE ADAMIČ** iz Ribnice, ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sestrična Ivanka
- † **IVAN IN LOJZE STARIN** iz Bišč pri Ihanu; vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominja se ju družina Staneta Jemca
- † **CIRIL KOSEM** iz Tomišlja, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga bratranec Stane Jemc
- † **JANEZ MEHLE** iz Rudnika, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevju; spominja se ga bratranec Stane Jemc z družino
- † **JANEZ JAZBINŠEK** iz Trbovelj, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga soborec Stane Jemc
- † **DOMOBRANCI 23. ČETE**, vrnjeni in pobiti l. 1945 na raznih krajih; spominja se jih soborec Stane Jemc
- † **PETER NOVAK** iz Trboj pri Kranju, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevskem Rogu; spominja se ga brat Stanko
- † **LOJZE NOVAK** iz Trboj pri Kranju, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevskem Rogu; spominja se ga brat Stanko

- † JOZEFA OPEKA roj. TURŠIČ iz Topola, vrnjena in ubita l. 1945 v Teharjah; spominja se je sin Lojze
- † MIMI OPEKA iz Topola, vrnjena in ubita l. 1945 v Teharjah; spominja se je brat Lojze
- † TONE OPEKA iz Topola, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga brat Lojze
- † DOMOBRANCI 72. ČETE, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih soborec Boris Kromar
- † JOŽE ŽEBRE iz Kranja, ubit l. 1948 v ljubljanskih zaporih OZNE; spominjajo se ga sestre, brat in sorodniki
- † ANTON OKOREN iz Malega Ločnika, med ranjenci ubit na Turjaku l. 1943; spominja se ga brat France
- † FRANC ŠTEFE iz Orehovlja pri Predoslju, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga brat Jernej z družino
- † TOMAŽ ŠTEFE iz Orehovlja pri Predoslju, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga brat Jernej z družino
- † STANKO GRILC iz Velesovega, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sestra Marjeta z družino
- † IVAN GRILC iz Velesovega, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sestra Marjeta z družino
- † BRATA JAGODIČ iz Senturške gore, vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominjajo se ju sestrične in bratranca
- † DOMOBRANCI S POSTOJANKE SMLEDNIK, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih Stanko Novak
- † BRATRANCI BABNIK IN ŠTRUKELJ iz Rožne dol. in Žapuž, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih bratranec Tine Tome
- † MATEVŽ OMAN s Suhe pri Škofji Loki, mučen in ubit med revolucijo; spominja se ga Marija Dolenc
- † DRAGO BANO in hčerka MAJDA iz Ljubljane, ubita l. 1944 pri Stični; spominja se ju družina Lipušček
- † ŠTEFKA BANO iz Ljubljane, umrla v zaporu l. 1945 v Ljubljani; spominja se je družina Lipušček
- † OČE IN DVA SINOVA PIRC iz Trnovega, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih družina Lipušček
- † BRATA RUS iz Ljubljane, vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominja se ju družina Lipušček
- † DOMOBRANCI PRAŠKE POSTOJANKE (Mavčiče), vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih soborec Jože Draksler
- † JAKOB SEDEJ z Brezij pri Dobrovi, ubit l. 1943 pri Dobrovi; spominja se ga nečakinja Marija
- † FRANCE SEDEJ z Brezij pri Dobrovi, umrl l. 1945 v Auschwitzu; spominja se ga nečakinja Marija
- † DOMOBRANCI NOVOMEŠKE SKUPINE, Tehn. Bat., zajeti na ranjeniškem vlaku in pobiti l. 1945; spominja se jih Prva bojna
- † DOMOBRANCI 4. POLKA, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih Prva bojna
- † DOMOBRANCI 3. POLKA, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih Prva bojna
- † DOMOBRANCI 2. POLKA, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih Prva bojna
- † DOMOBRANCI 1. POLKA, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih Prva bojna
- † RUDOLF AHAC z Jesenic, ubit l. 1945 na Jesenicah; spominjajo se ga Jeseničani
- † LADO VOLČIN z Jesenic, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga Jeseničani
- † FRANC MALOVRH in SREČKO HUTH, moravska kaplana ubita med revolucijo; spominjajo se ju moravški farani
- † JANEZ PREBIL iz Zaklanca pri Horjulu, žrtev nacizma, ubit l. 1944 v Mathausenu; spominja se ga hčerka Julijana Zupan z družino
- † JOŽE KAVČIČ iz Horjula, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga Juljana Zupan
- † ALOJZIJ KOVAČIČ iz Tomačevega, iz Spittala ugrabljen, mučen in ubit l. 1945; spominja se ga Stane Snoj
- † JELKO CENČIČ iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga Krušič — Svetlin
- † FRANCI CENČIČ iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga Krušič — Svetlin
- † ALEKSANDER ZUPAN iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga mama
- † VIKTOR ZORMAN, domobranski kurat, Velesovo, vrnjen, mučen in ubit l. 1945; spominjajo se ga Bidovčevi
- † MARIJA PERČIČ roj. KOKALJ iz Zaloga pri Golniku, zahrbtno ubita l. 1944 blizu doma; spominjajo se je bratranec in sestrične Bidovec
- † 20 VAŠKIH STRAŽARJEV iz Sorice, prevarani izginili brez sledu junija 1945; spominja se jih Nace Grohar z družino
- † FRANC MODER iz Dola pri Ljubljani, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga sestrične
- † IVAN LAVRIČ iz Loškega potoka, ubit l. 1943 v Travnici; spominjata se ga mama in sestra
- † ŠTIRJE BRATJE MALI iz Bele peči pri Kamniku, žrtve nacizma in komunizma, ubiti l. 1944; spominja se jih sorodnica Ivanka Rode
- † DOMOBRANCI, padli pri Trsteniku na Gorenjskem leta 1944; spominjajo se jih Bidovčevi
- † DOMOBRANCI iz fare Predoslje, padli ali vrnjeni in ubiti; spominjajo se jih farani
- † DOMOBRANCI S POSTOJANKE V MAVČIČAH, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih družina Jakoba Sušnika
- † BRANKO LESKOŠEK, major, iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga prijatelj Metod Kraigher
- † ČETA LOGASKIH FANTOV, vrnjena l. 45 in pobita v Korenčanovi klavnici; spominja se jih soborec Martin Maček
- † DOMOBRANCI 24. ČETE, padli v borbah ali vrnjeni in pobiti; spominja se jih Stane Buda
- † ING. VINKO KOŠIR, ugrabljen l. 1945 in umrl v zaporu l. 1950; spominja se ga družina Bajlec
- † ŽANI BERČIČ iz Stražišča, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga svaki in svakinje
- † JANEZ KRALJ iz Jarš pri Domžalah, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga vsi Borštnarjevi
- † JOŽE KRALJ, bogoslovec iz Jarš pri Domžalah, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga vsi Borštnarjevi
- † ANTON KRALJ iz Jarš pri Domžalah, padel l. 1943 pri Sv. Urhu; spominjajo se ga vsi Borštnarjevi
- † PET BRATOV PAVLIČ iz Trnovega, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih faran
- † LUDVIK KRŽIČ iz Nadleska pri Starem trgu, ubit l. 1943 v Pudobu; spominja se ga sin Milan
- † ANTON KRŽIČ iz Nadleska pri Starem trgu, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga nečak Milan
- † IVAN KOGOVŠEK iz Rovt, padel na Zaplani l. 1943; spominja se ga sestra
- † ČLANI KATOLIŠKE AKCIJE, padli in ubiti med revolucijo; spominja se jih Katoliška akcija
- † VAŠKI STRAŽARJI, ČETNIKI IN DOMOBRANCI, padli v revoluciji; spominja se jih soborec Zorec
- † JANEZ BERČIČ iz Stražišča pri Kranju, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga nečak Marjan
- † 35 DOMOBRANCEV iz Kožljeka pri Cerknici, padli in pobiti v revoluciji; spominja se jih soborec Tone Stražišar
- † FRANC ZIHERL iz Police, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga brat Jože
- † FRANCE MARINČEK z Vrha na Blokah, padel l. 1942; spominja se ga brat Stane
- † JANEZ BARAGA iz Fare na Blokah, mučen in ubit l. 1943; spominjata se ga sestra in brat
- † MIHAEL ORAŽEN IN SIN RAFKO, bogoslovec, iz Runarske na Blokah, ubita l. 1943; spominja se ju Stanko Marinček
- † BORCI IZ POSTOJANKE NA BLOKAH, odpeljani v Kočevje in pobiti l. 1943; spominja se jih Stane Marinček
- † BRATA ZAKRAJSEK iz Velikih Blok, vrnjena in ubita l. 1945 v Teharjah; spominja se ju soborec Stane Marinček
- † JOŽE MARINČEK iz Vel. Vrha na Blokah, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga brat Stane Marinček
- † DOMOBRANCI IZ BLOK, vrnjeni in pobiti l. 1945; spominja se jih Stane Marinček
- † JANEZ DEBEVEC iz Begunj pri Cerknici, padel na Padežu l. 1942; spominja se ga družina Debevec
- † JOŽE DEBEVEC iz Begunj pri Cerknici, umorjen v Jelendolu l. 1943; spominja se ga družina Debevec
- † TONE DEBEVEC iz Begunj pri Cerknici, vrnjen in umorjen l. 1945 v Teharjah; spominja se ga družina Debevec
- † FRANCE JELENC iz Velikih Lašč, vrnjen l. 1945, ranjen, ušel z morišča na Rogu in ustreljen po terencu na poti domov; spominja se ga brat Janez
- † JOŽE JELENC iz Velikih Lašč, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga brat Janez
- † ANTON JELENC iz Velikih Lašč, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga brat Janez
- † MIRKO ZAJEC iz Žirov, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sestra Anastasija Cvetko
- † IVAN ZAJEC iz Žirov, umorjen l. 1943; spominja se ga sestra Anastasija Cvetko
- † JOŽE RADOŠ, ubit nekje v Dobrem polju l. 1945; spominja se ga Janko štrbenc
- † FRANCE MALOVRH, kaplan v Moravčah, zajet na Turjaku, mučen in ubit v Mozlju l. 43; spominjajo se ga Moravčani
- † ANTON MRAVLJE in TRIJE SINOVI, iz Brezovice, umorjeni l. 1942; spominja se jih vaščan
- † JANKO NOVAK IN SINOVA iz Brezovice, padli med revolucijo; spominjajo se jih sorodniki
- † BOGDAN BERLOT iz Ljubljane, težko ranjen umrl l. 1946 v Ljubljani; spominja se ga prijatelj Davorin Kahne
- † PAVLE POŽENEL iz Ljubljane, mučen in ubit l. 1943 v Jelendolu; spominja se ga prijatelj Davorin Kahne

S pričujočo zadnjo številko lista v spominskem mesecu juniju smo zaključili zbiranje osmrtnic za žrtve revolucije; zaradi velikega števila bomo preostale objavili v prihodnji številki našega lista.

NOVICE IZ SLOVENIJE

NOVO MESTO — Ni čudno, da nihče noče biti kmet: Alojz Jakše bo izgubil svojo kmetijo na Brodu, ker bodo njive pozidali v sklopu zazidalnega načrta Irča vas Brod. Zemlja je prvotna, s 4 ha polj, 8 ha gozda in 4 ha nrtiv v najemu; in odlično obdelana. Za radi „družbenega planiranja“ mu jemljejo zemljo, slabša v lasti nekmetov bo pa ostala. Sin, ki je hodil na srednjo kmetijsko šolo, se sprašuje: Zakaj sem sploh študiral? — In potem se v primorskih občinah sprašujejo, kako poživiti zanimanje za delo na kmetijah in zbuditi zanimanje za študij na kmetijskih šolah!

LJUBLJANA — Kolesa iz tovarne Rog romajo po svetu. Letos jih mislijo izvoziti okoli 50.000, poleg tega pa še 150.000 kompletnih okvirov. Izvažajo v Anglijo, ZDA, Grčijo, Francijo, največ pa v Iran. Celotna letošnja produkcija bo 300.000.

LJUBLJANA — Tekstilna industrija ima 90% odpisanost strojev in jih mora do leta 1990 močno posodobiti. Problem je v tem, da zaradi deviznih prepisov in oddaje deleža deviz ne morejo priti do novih strojev.

LJUBLJANA — Število tujih študentov je padlo: leta 1983 se je zmanjšalo za 20, lani pa za 10 odstotkov, kljub temu, da je v teku načrt za leta 1980-85 podvojiti število tujih študentov. Zakaj pa ni jasno razvidno.

LJUBLJANA — Spet je sneg povzročil nekaj problemov sadjarjem in vinogradnikom. 3. maja ga je kar nekaj zapadlo; drevesa so pa že v več krajih odgnala poganjke in cvetje.

LJUBLJANA — Študentska košarica je v začetku maja stala 22.119,50 din. Stroški so bili v povprečju: hrana 11.499 din, stanovanje 1.930, higijena 881, vožnja 2.500, informiranje (časopisi) 880, kulturne prireditve 573, sport 309, obleka in čevlji 2.057 din. Te številke veljajo za študenta, ki stanuje v študentskih domovih.

LJUBLJANA — Slovenija ima sorazmerno veliko absolutno razliko v temperaturi. V tridesetletnem opazovalnem obdobju je ta razlika dosegala 72,2° C. Najvišjo temperaturo so namerili na opazovalnici Krško 5. julija 1952 in sicer 40,7° C, najnižjo pa v opazovalnici v Babnem polju 15. in 16. februarja 1956 in sicer -34,5° C.

LJUBLJANA — Kmetje so predstavljali leta 1980 manj kot 10 odstotkov prebivalstva, medtem ko so deset let prej predstavljali 20%. Kljub temu pravijo, da je kmetijska proizvodnja stalno rastla.

VRHNIKA — Industrija usnja Vrhnika bo sodelovala s tovarno Merkur iz Bačke Palanke pri gradnji tovarne za predelavo svinjskih kož, ki bo prva

v Vojvodini. Nova tovarna bo predelovala kože, Vrhnika jih bo pa strojila. V začetku bi predelali 300 tisoč kož, nato pa kar milijon.

MARIBOR — Tovarna avtomobilov Maribor (TAM) je lani izdelala 9.119 vozil, kar je 598 manj kot leta 1983. Za letos predvidevajo precejšnje povečanje izvoza: od 88 milijonov dolarjev, naj bi letos skočili na 118 milijonov dolarjev.

ČRNA NA KOROŠKEM — Žeplov dioksid iz topilnice svinca v Žerjavu je povzročil obolenje polovice gozda v občini Ravne, kar pomeni dobrih 11 tisoč hektarov. Komisija, ki je ugotovila škodo, je tudi dognala, da je edini učinkoviti ukrep ukinitve procesa, po katerem pride v zrak žeplov dioksid; ali prečiščenje plinov ali pa kar prenehanje obratovanja tovarne.

SLOVENJ GRADEC — Bazene za hlajenje mleka bo Gorenje Fecro izvažalo tudi v Belgijo. Bazeni iz nerjavečega materiala imajo 400 litrov prostornine in so jih izvozili že v ZRN, Avstrijo in Italijo. Letos jih mislijo zgraditi najmanj dva tisoč.

KOPER — Del starega mestnega obzidja so odkrili na nekem gradbišču. Zgrajen naj bi bil okoli leta 1460, v beneških časih; v mulj so zabiti leseni piloti, nanje so naloženi plohi in nato pride 80 cm širok zid. Zaenkrat še ne vedo, kaj bodo z njim naredili. Verjetno ga bodo zasuli in ohranili le vrhni del zidu, ki bo označen na pločniku.

UMRLI SO OD 9. DO 14. MAJA 1985:

LJUBLJANA: Zora Munič roj. Bervar, 83; Anica Štrajnar roj. Marič; Marjana Jezeršek roj. Mrak; Polonca Jevc; Angela Vode, 94; Janez Jamšek; Anton Leban; Lojze Bernik; Alvin Smodiš roj. Bradvarter; Josipina Kolar roj. Budja; Rada Mohar Andrejč; dr. Rudolf Martinec; Jože Markežič; Marija Alič roj. Gorjanc; Miro Kobal, 65; Marija Tekavec roj. Debeljak; Ivanka Jakopič roj. Erjavec; Angela Klemenčič roj. Bregar.

RAZNI KRAJI — Dušan Turk, Kobdil pri Stanjelu; Marija Berger roj. Razboršek, Celje; Marija Rupret, Celje; Maks Čas, Maribor; Mina Marija Oitl roj. Mrak, Kranjska gora; Stanko Nastran, Vodice; Mihajlo-Simon, 62, Domžale; Franc Fink, Sela Šumberk; Anton Ojsteršek, Trbnje; Anton Rot, Šmarje-Sap; Jože Kukovica st., Kresniške poljane; Ivan Drnovšek, Trbovlje; Marija Turk roj. Vidic, 90, Lukovica; Silva Uršič roj. Alešovec, Mengeš; Jože Pajger, 71, Idrija; Štefanija Blaško, 81 Rogaska Slatina; Franc Šumi, 83, Kranj; prim. dr. Gabrijel Kastelic, Murska Sobota; Franc Maselj, 79, Domžale; Viktor Ipavec, Nova Gorica.

SVOBODNA SLOVENIJA
TEBI

TI
SVOBODNI SLOVENIJI

Kulturno družabna prireditev
z žrebanjem za tiskovni sklad
3. avgusta v Slovenski hiši

ZALIV, december 1984

Urednik prof. Boris Pahor je to pot imel srečno roko. Precej dobrega gradiva je zbranega v tej številki Zaliva.

Prof. Jošt Zabkar je napisal spomine o pokojnem bratu, vatikanskem diplomatu Jožetu Zabkarju (1914-84).

Naslednji članek je Pahorjev o Rebulovem Devinskem sholarju, prvi Rebulovi knjigi. Viktor Blažič pa da zanimiv naslov oceni Pahorjevega najnovejšega romana „V labirintu“ in sicer „Roman kot edino mogoči upor“. Težko verjamemo, da današnji družbi v Trstu ostane samo roman, da se pred očmi kontroverzije časa in kraja. To do neke mere drži, če kdo živi, dela in tiska v Ljubljani, toda v Trstu je družbeno politična aktivnost široko odprta.

Boris Pahor osvetljuje lik Josipa Godine (umrl 1884) ob stoletnici njegove smrti. Leta 1866 je Godina izdajal Ilirski Primorjan in še Tržaški Ljudomil, časnikarska prvenca na tem področju. Ivo Jevnikar piše o Listini manjšinskih pravic, ki naj bi jih pripravil in izdal Evropski svet. Pomembno delo, ki bi olajšalo z nekimi splošnimi pravili usodo mnogih manjšin v Evropi.

Boris Pahor je znova prisoten z dnevnikom Evropska križpotja. Zanimiva potovanja v francosko govoreče okolje. Pohvali Walenso, dvomi nad novo demokrasko vlado v Argentini. se

zgraža nad sovjetsko tajno policijo. Omenja Spomenko Hribar, ki — tako kaže — poseka vse dosedanje slovenske disidente. Izjavlja solidarnost z njeno zahtevo po priznanju krivde pokola domobrskih čet. In pravi pisec: „Naš četrtstoletni upor, ki se je naravno nadaljeval v vojni, je po koncu vojne, odklonil ideološko, internacionalistično reševanje našega eksistencialnega vprašanja in se izrekel za neokrnjeno uveljavitev narodnega osebka.“ Toda manjšinsko politiko so po revoluciji v zamejstvu posebno na Primorskem vodili striktno z ideološkega stališča npr. šol s strani zaveznikov ne maramo, šolnikov beguncev iz Slovenije ne maramo! Pisatelj piše tudi o povezavi z Dušanom Pirjevcem, po Kardelju najbolj perverzemu mučitelju revolucije. Zanimivo, da Pahorjev znanec prof. J. Zabkar tudi omenjen v dnevniku, omenja težno povezanost v Ljubljani s Kraigherji — Boris Kraigher je po Mladiki 9/84 vodil dachauski proces, ki je obsegal neverjetno mučenje obtožencev.

Pod rubriko Kaj pišejo drugi je navedena Spomenke Hribar Narod, nacija in nacionalizem — tihe grožnje; Dorče Sardoč Tigrova sled. Dobra knjiga o borbi slovenskega človeka za njegovo nacionalni obstoj med obema vojnama. Drago Jančar: Sproti Trst 1984,

SLOVENC V ARGENTINI

Osebnosti

Rojstvo: V Tucumanu se je v družini Lenartha Kinkla in ge. Marije roj. Novak rodila hčerka Marija Lucija. Čestitamo!

Krsta: Dne 20. junija je bil krščen v Mendozii German Mulc, sin Ladislava in ge. Susane roj. Dupans. Za botra sta bila Carlos in ga. Maria Yamin. Krstil je g. Jože Škerbec.

Dne 23. junija pa je bila v San Justu krščena Marjana Lucija Kržišnik, hčerka Janeza in ge. Nežke roj. Lovšin. Botrovala sta Kristina Lovšin in Lojze Kržišnik. Krstil jo je med mašo dr. Alojzij Starc.

Srečnim staršem iskrene čestitke!

BUENOS AIRES

SESTANEK ZVEZE SLOVENSKEH MATER IN ŽENA

ZSMŽ je junijski sestanek — kakor vsako leto — posvetila spominu na naše padle in pogrešane v zadnji svetovni vojni. Letos, ob 40-letnici odhoda iz domovine, smo se spominjale lastnih doživetij v tistih dneh. Vsaka izmed navzočih je v pripovedovanju obiskala vso dolgo in trdo pot, ki jo je končno pripeljala v novi svet, kjer smo postavile novo ognjišča našim družinam. Za konec je vsem iz srca privrela molitev za rajne; sestanek pa smo zaključile s pesmijo „Oče, mati“.

LAHKOATLETSKI TURNIR 1985

V nedeljo 21. aprila se je v zavodu La Salle v San Martinu vršil letošnji lahkoatletski turnir ob navzočnosti predstavnikov šestih domov. Organizirala sta ga zvezna odbora SDO in SFZ s pomočjo športnih referentov posameznih odsekov.

Dan smo začeli s sveto mašo, ki jo je daroval Franci Cukjati, ki je v pridigi poudaril važnost veselja in prijateljskega vzdušja ne glede na rezultate. To smo tudi dosegli, saj je ves dan vladalo odlično razpoloženje.

Fantje smo teknovali v enajstih panogah, dekleta pa v sedmih. Rezultati so bili sledeči:

TEK 1500 m (fantje): 1. Grom Gerardo (SM), 2. Levstek Janko (SV).

TEK 400 m (fantje): 1. Poznič Andrej (RM), 2. Mavrič Marjan (SJ).

TEK 100 m (fantje): 1. Marolt Pavel (RM), 2. Miklič Rok (SJ).

ŠTAFETA 4 x 100 m (fantje): 1. Ramos Mejia, 2. Slovenska vas.

SKOK V DALJAVO (fantje): 1. Jerman Tone (SM), 2. Rok Miklič (SJ).

SKOK V VIŠINO (fantje): 1. Marolt Pavel (RM), 2. Čampa Marjan (SV).

MET KROGLE (fantje): 1. Novak

Jože (RM), 2. Čater Karlo (SM).

MET DISKA (fantje): 1. Novak Jože (RM), 2. Čater Karlo (SM).

ŠTAFETA 4 x 400 (fantje): 1. Slovenska vas, 2. Ramos Mejia.

TEK 1500 m (dekl.): 1. Burja Marjana (SV), 2. Tomazin Monika (RM).

TEK 400 m (dekleta): 1. Burja Marjana (SV), 2. Kremžar Kristina (RM).

TEK 100 m (dekleta): 1. Kremžar Kristina (RM), 2. Petkovšek Beti (SM).

ŠTAFETA 4 x 100 m (dekleta): 1. Ramos Mejia, 2. San Justo.

SKOK V DALJAVO (d.): 1. Šušteršič Nani (RM), 2. Petkovšek Beti (SM).

SKOK V VIŠINO (d.): 1. Klemen Lenči (Car), 2. Burja Marjana (SV).

MET KROGLE (dekl.): 1. Magister Nevenka (RM), 2. Burja Marjana (SV).

MET KOPJA (fantje): 1. Jerman Tone (SM), 2. Čampa Marjan (SV).

TEK 3000 m (fantje): 1. Grom Gerardo (SM), 2. Žitnik Toni (SV).

Pri skupnem štetju so se prvi uvrstili dekleta in fantje iz Ramos Mejia, drugo je bilo moštvo iz Slovenske vasi, tretja je bila skupina iz San Martina, za njimi pa skupine iz San Justa, Carapachaya in Morona.

Po končanih tekmah so bile razdeljene nagrade, nato pa je bila zopet sveta maša za vse tiste, ki se je mislo mogli udeležiti zjutraj.

Zvezna odbora se zahvaljujeta vodji turnirja Franciju Sušniku za njegovo uspešno delo, prav tako vsem sodnikom in številni publikii, ki je tekme spremljala skozi ves dan. Posebna zahvala in čestitke pa veljajo vsem športnikom, i so s svojim trudom in obnašanjem potrdili stari rek: „Zdrav duh v zdravem telesu“.

L. Lavrič

BARILOCHE

GLEDALIŠKA PREDSTAVA

25. maja smo prisostvovali gledališki predstavi v Stanu. Naši ljubitelji gledališča so nam predvajali Willenpartovo veseljo „Gringo“. Nastopili so Janez Rode, Jože Možina, Marjana Reven, Milenka Razinger in Irena Malovrh-Godec. Prizorček je režiral Ciril Markež. Tadi ob tej priliki se je Stan, ki je v jeseni doživel nekaj popravil in dodatne gradnje napolnil, in ko smo še po dobri večeri posloveli, je ostalo tudi nekaj pesov za upravne stroške.

34. LETNI OBČNI ZBOR SLOV. PLANINSKEGA DRUŠTVA

Ob prav zadovoljivi udeležbi članstva je dne 15. junija zvečer Slovensko planinsko društvo zborovalo in opravilo redni letni občni zbor. Predsednik Dinko Bertonec je v svojem poročilu

nanizal planinske in društvene dosežke. Povedal je, da smo dobili občinsko odobrenje našega novega Planinskega stana, sodelovali smo na Prazniku snega, kjer smo v okviru „Praznika narodnostnih skupin“ predstavili odlično folklorno skupino iz San Justa, opravili smo proslavo narodnega praznika 29. oktobra in priredili dne 7. oktobra 29. slovenske smučarske tekme v Argentini. V planinski delavnosti je predsednik predvsem poudaril izlet enajstih članov na Cerro Capilla, pa vzpone na Cerro Pantojo in na Volcán Tromen. Prebarvali smo Planinski stan in kočjo Pod skalco. To zadnje delo je opravil brezplačno Luis Troha. V Stanu smo imeli nekaj družabnih prireditev: Novo leto, pustovanje, tombolo, Miklavževanje, lutkovo gledališče, pink-punk in šahiranje. V restavraciji „La Tirolesa“ smo pripravili sestanek prijateljev iz raznih narodnostnih skupin, ki sodelujejo na Zimskem prazniku.

Vršilec dolžnosti blagajnika V. Arko je podal društveno bilanco, iz katere je razvidno, da je ob zaključku poslovne dobe društvo razpolagalo z nekaj gotovine, ki se v sedanjem poslovnem letu troši za izboljšave v Planinskem stanu.

V skladu s pravilnikom so bile izvedene volitve in takoj potem se je sestavil novi odbor, ki bo vodil društvo prihodnje leto: predsednik Dinko Bertonec, podpredsednik Janez Rode, tajnica Milena Razinger, namestnik Ignacij Glinšek, blagajnik Marjan Grohar, namestnik Boris Kambič, odborniki: Ciril Markež (kulturni referent), Marko Jerman (športni referent), Neško Razinger (upravitelj Stana), Jože Možina in Matjaž Jerman.

Članarina za prihodnje dobo je bila sprejeta v znesku 5 avstralov za član, ki živijo v Bariločah in 2,5 avstrala za tiste, ki živijo zunaj Bariloče.

VA

IZ ŽIVLJ. IN DOG. V ARGENTINI

(Nad z 2. str.)

stavljal novo zadržanje sindikalizma do vlade in gospodarskega programa. V principu je ideja sindikalistov doseči od strani vlade in podjetnikov, da v tej dobi ne bo novih odpuštov, da se vsaj ne bi zvečala brezposelnost. Skrbni pa jih tudi, zlasti sindikate, ki predstavljajo državne uslužbenke, vladne napovedi o privatizaciji državnih podjetij. Vlada namreč je dokončno namerjena odstraniti to „mrtvo težo“, ki hudo uničuje državne finance. Če hoče prirediti z resnim varčevanjem in postaviti vse moči v službo reaktivacije, mora privatizirati ta del ekonomije. Dobro pa vemo, da so prav sindikalisti tradicionalni sovražniki vsakršnega poizkusa privatizacije.

NEKAJ RESNIH NAMENOV

Ni izgleda, da bi vlada v tem popustila. Alfonsin dobro ve, da gre za usodo gospodarskega programa, za usodo vlade in, zakaj ne, države same. Zato je tudi že napovedal sestavo posebne komisije za privatizacijo, v kateri bodo udeleženi tudi privatni podjetniki in zastopniki produktivnih sektorjev. Kot tudi že organizira vlada poseben Svet reaktivacije, kamor bodo povabljeni kot svetovalci, zastopniki gremijev in podjetij. Celotna družba naj bo soudeležena pri tem boju. Ta dvojni korak je eden najbolj pozitivnih odtenkov sedanjega programa.

Se par kratkih omemb za boljše osvetlitev trenutnega položaja:

— Nemški strokovnjak Jürgen Donges je zanikal avtorstvo načrta. Nemški ekonomisti, ki so se lansko leto dva meseca mudili v Argentini, da niso nikdar predvidevali zamrzovanja plač in cen, je dejal. V ostalem pa njegovo zanikanje zveni zelo prazno. Buenosaireski krogi so ponovno potrdili, da so Nemci imeli prste vmes.

— Alfonsin je računal na političen odjek načrta za mesec oktober. Odjek je bil izredno hiter, tako da je danes vlada mnogo bolj popularna kot pa so radikali sami pričakovali. To pa lahko dobi svoj udarec, da se do novembra navdušenje poleže, in bodo radikali morali plačati še hujšo politično ceno. Če bo to v prid vsega naroda, bo cena, objektivno gledano, zelo nizka.

— Peronisti so se zedinili za enotno narodno konvencijo. Težav pa s tem še ni konca. Če bo šlo tako dalje, bodo imeli enotne liste, a malo novih glasov.

Dr. Peter Urbanec

NAROČNIKOM V ARGENTINI

V zadnjih mesecih je Argentina preživljala visoko inflacijo, 30% mesečno. Vendar pa smo glede na težak položaj ohranili naročnino na najnižji možni stopnji, na cenah iz začetka aprila. Napovedano je bilo, da bomo 1. julija zvišali naročnino, medtem pa so nastale nove ekonomske razmere in so vse cene zamrzile; naša naročnina je tako ostala na cenah s 1. aprila 5,30 A (in 6 A po pošti). Sedaj naročnine ne moremo dvigniti, a prejšnje cene gotovo ne krijejo stroškov. Naj omenimo, da je v tem času — od aprila do 15. junija — inflacija preseгла 100%.

Zato prosimo vse naročnike v Argentini, ki dosedaj niso plačali letošnje ali morda še lanske naročnine, da to čimprej nakažejo, obenem pa upoštevajo naš poseben položaj in podarijo razliko, ki jo je povzročila inflacija, za naš tiskovni sklad.

Prosimo vas za razumevanje in se zahvaljujemo!

Upravni svet Svobodne Slovenije

OBVESTILA

SOBOTA, 29. junija:

Spominska proslava žrtev ob 40-letnici zdomstva v Slomškovem domu ob 19.30 uri.

NEDELJA, 30. junija:

Spominska proslava v Našem domu po slovenski sv. maši.

Spominska proslava padlim junakom v Slovenskem domu v Carapachayu po sv. maši.

V Slovenskem domu v Berazategui ob 17. uri sv. maša in spominska proslava.

V Slovenski vasi v Hladnikovem domu spominska proslava za protikomunistične žrtve ob 11.30 uri.

Informativni sestanek SLOGE v Slomškovem domu ob 10.30 uri.

SREDA, 3. julija:

Sestanek Zveze slov. mater in žena ob 17. uri. Razgovor o poklicnem delu matere izven doma. Vodi dr. Jure Rode.

SOBOTA, 6. junija:

Redni pouk Slov. Sred. tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

V Slovenskem domu v Carapachayu igra „Dom“.

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 19.15 sv. maša za rajna urednika Svobodne Slovenije pok. Miloša Stareta in Slavimira Batagelja.

Seja Konzorcija Svobodne Slovenije v Slovenski hiši ob 20. uri.

V Slomškovem domu prosvetni večer. Na sporedu film in večerja.

NEDELJA, 7. julija:

V Slovenskem domu v Carapachayu „Dom“.

Informativni sestanek SLOGE v Našem domu ob 9.30 uri.

Sestanek staršev šole Franceta Balantiča v San Justu z razgovorom arh. Jureta Vombergarja po slovenski maši v Našem domu.

Na Pristavi v Castelarju žegnanje. Ob 9.30 sv. maša; ob 12 kosilo.

SOBOTA, 13. julija:

Visokošolski tečaj ob 16. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 14. julija:

Tombola Duhovnega življenja v Slovenski hiši.

Informativni sestanek SLOGE v Carapachayu po slovenski maši.

NEDELJA, 21. junija:

Občni zbor MUTUALA SLOGA v Slovenski hiši ob 11. uri.

Zlata maša dr. Filipa Žaklja v slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 16.

SOBOTA, 27. julija:

Redni pouk Slov. Srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

14. julija v Slovenski hiši

TOMBOLA

REVJE „DUHOVNO ŽIVLJENJE“

KUPUJTE TABLICE V PREDPRODAJI! ZA VSAKIH PET — ENA PODARJENA!

(Tablica stane 0,4 avstrala)

7. JULIJA 1985

DOMAČE KOLINE

v Hladnikovem domu LANUS

OB 12.30h KOSILO

OB 15. uri DRUŽABNI PROGRAM

ob sodelovanju „Magnuma“

SOBOTA, 3. avgusta:

Prireditev tednika „Svobodna Slovenija“ v Slovenski hiši.

Na Pristavi

bodo spet

KOLINE

za dom v soboto, 6. julija od 18. ure naprej.

Naslednji dan, 7. julija

ŽEGNANJE

Ob 9.30 sv. maša ob 12-h kosilo

Prijatelji Pristave iskreno vabljeni!

SLOMŠKOV DOM

vabi na družabni večer v soboto 6. julija ob 19.30.

Film: Tri tedne med Indijanci Mapuches.

Na razpolago večerja.

Naš dom San Justo V NEDELJO, 30. JUNIJA 1985 Spominska proslava ob naši 40-letnici

ob 8.00: sveta maša za naše žrtve v stolnici — po maši v Našem domu — spominska proslava.

Režija: FRIDO BEZNIK

Govoril bo g. Lojze Debevec, živa priča nepozabnih dogodkov.

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4158
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 69-9503

Glavni urednik:

Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:

dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 299831

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1985: Za Argentino A 5,30, pri pošiljanju po pošti A 6,00; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

Slovenski dom Carapachay

Dramatski odsek vprizori ob 25-letnici ustanovitve Doma dramo

„Dom“

spisal Janez Jalen režira Tine Kovačič

Vprizoritev bo v soboto, 6. julija, točno ob 20. uri in v nedeljo, 7. julija, točno ob 16.30h.

— Rojaki in prijatelji gledališča iskreno vabljeni!

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11				12	13			14	
15				16		17		18	
19			20				21		22
		23						24	
25	26					27			28
29				30		31			
		32			33	34		35	
36			37			38		39	40
41			42				43		44
45					46				

KRIŽANKA (št. 2)

VODORAVNO: 1) Svobodne. 6) Imam užitek. 11) Pasma. 12) Pravkar narejen. 14) Na višjem kraju. 15) Edina. 16) Višina, stopnja. 18) Lep. 19) Daruje. 20) Naredim. 22) Kadar. 23) Darezljiv. 25) Se izogne. 27) Zazna s tipanjem. 29) Velika soba. 31) Na nemarnem način. 32) Proga. 33) Rimski hišni bog. 35) Sij, žerjavica. 36) Vinska posoda. 37) Sejanje. 39) Ruta. 41) Obstojaš. 42) Zvest. 44) Reče. 45) Azijska država. 46) Tropska rastlina.

NAVPIČNO: 1) Drža nog v vodoravnem položaju, pri športu. 2) Telesna poškodba. 3) Čebeli podobna žuželka. 4) Povratni zaimek. 5) Pravtako. 6) Importira. 7) Kraj pri Ljubljani. 8) Vožilo. 9) Vzhodno žganje iz ruča. 10) Vbočajme. 13) Zatoži. 16) Pripadajoč po rojstvu. 17) Krati rimski cesar. 20) Slab zdravnik. 21) Močno sneženje z vetrom. 23) Lovitelj rib. 24) Ti manjka, pogrešaš. 26) Pripadajoč botri. 28) Mihod. 30) Drevored. 31) Zelo vroča. 34) Oče. 36) Skupek posameznikov. 37) Zarek, svetloba. 38) Na zunanjo stran. 40) Gozd. 42) Stara oblika prislova ali. 43) Tukaj imaš!

S. J.

SDO

vabi

mladino od 18. leta dalje na

MLADINSKO SREČANJE

6. in 7. julija v Villa Don Bosco, Pontevedra Prinesite s seboj veliko dobre volje in domislic.

SFZ

Dne 29. maja je v Euclidu v Združenih državah umrl gospod

Ignacij Hren

Priporočamo ga v molitev!

Zalujoča družina Hren

Buenos Aires, 21. junija

Marja Rodziewiczowna

HRAST

(DEWAJTIS)

Devet milj je imel pred sabo. Pogledal je na nebo: bilo je temno, brez sledu še po zori. Še tri, štiri ure je manjkalo do svita; tek pa je bil za sivkasto Belko zelo naporen.

Kobila je bila visoke vrednosti in cene, toda oslabela od slabega ravnanja v Skomontih. Sedaj se je pod Ragoševim varstvom vsaj malo popravila. Kljub dolgi poti, ki jo je že napravila, je šla še dokaj dobro, le včasih je z nemirnim rezgetanjem poklicala žrebca.

Vsa Markova misel je bila v tem, da pride čimprej na kraj. Znal je za polovico krajšo bližnjico, toda le redko kdo je hodil po njej, kajti vodila je po pustinji in prekinjala sta jo dva močvirna potoka, pritoka Dubisse. Za pešce so bile tod pripravljene brvi in za jezdece brod, toda ponoči se todi nihče ni spuščal, kajti sredi močvare je bilo kaj lahko zaiti in ljudstvo je pravilo, da po barju letajo duhovi utopljenec.

Kaj so pomenile v tem trenutku za jezdeca močvare in duhovi? Zato je okoli nekega grmovja zavil v diru na levo, se pokrižal in se pogljal na srečo.

O polnoči se je dvignil veter, vlekel se nizko in nihal grmičevje ter dvigal pesek; kobila je strigla z ušesi, sove in netopirji so se spreletavali nad jezdečevo glavo in vsa narava okrog e postajala še vse bolj divja.

Jezdec se je magnil nad grivo in se ves spremenil v samo gledanje; po tej divji peščini je po nagonu odkrival neko stezo, včasih sled kopit, včasih zlomljeno vejo — drugih znakov ni bilo. Temen mrak ga je mamil z velikimi krili in ga vsak hip motil; bilo mu je že žal, da se je odločil za to pot, zajel ga je strah, da ne zablodi v pustinji. Tedaj bi se lahko zgodilo, da bi jahal do svita, ne da bi mogel ugotoviti, kje je.

Spomnil se je maternih pripovedk o vampirjih, ki preže na ljudi na takih križpotjih in jih zavajajo v bledeči krog, pošiljajo slepila in jih tako mučijo do svita. Kar sama od sebe se mu je dvignila roka na čelo in na prsi; urok, ki ga je naučila mati, je že zdavnaj pozabil; zato je začel moliti očenaš.

Tedaj je kobila začela zadevati ob močvirna tla: bil je že v območju prvega pritoka. Ozrl se je, ni se mogel spomniti, da bi tod že kdaj hodil, gotovo je zavil v stran od steze, ki drži proti brodu.

Ni bilo več časa, da bi se okrenil nazaj, zaživžgal je in poštena žival se je poglala kar naravnost naprej, brez strahu!

Reka je plavala po šotastih tleh, črna in zlovesča. Belka je drhteč skočila v vodo, pogreznila se je do kolen v blato in začela divje hropsti... Ko se je iz-

kobacala iz vode, je na trdnih tleh obstala za minuto, vsa potna, zadihana in drhteča od napore. Poklicala je žrebca in se ozrla. Odgovoril ji je s slabim glasom, kakor da bi se pritoževal. Marko je nategnil od nestrpnosti vajeti in kobila je zastokala kakor zaskrbljen človek. In že je ubogljivo z zadnjimi silami peketala dalje. Vrsto za reko se je spotaknila prvič, potem pa — kakor da jo je sram — podvojlja korak. Njen tek je bil vročičen in neenak.

Tako je jahal že nekaj milj in na vzhodu se je začelo že svitati.

„Hej, Belka, hej!“ je zaklical in se ozrl proti vzhodu.

Podil je kar počez brez poti, zavedajoč se samo enega: tam glej, na vzhodu je sovažnik, ki je ubogemu delavcu hotel vzeti njegovo uteho, edino veselje, njegovo lastnino in največji zaklad.

Ko se mu je ta misel motala v lobanji, je grizel z zobmi, kaplje znojso so mu stopale na čelo in za srce ga je grabil obup. Še bolj se je naslanjal kobili na vrat in jo podil res že skoraj nezavesten. Samo da bi bil čimprej tam! Da bi se le dan vsaj enkrat zapoznil, da bi prišel v pravi čas in bi mogel rešiti stari hrastov gozd, ki je toliko stoletij šumel nad ljubljeno žmujdžo!

Drugi pritok se je temnil v vencu ločja. Belka se je za trenutek obotavljala, potem pa skočila naravnost v vodo. Čudovita žival! Napela je vse žile, da so nabrekle stopile iz kože, in z bokov se je kadila para. Na breg se je spravila z vidnim naporom in znova zarezgetala.

„Daj mi oddiha, gospodar!“ se je zdelo, da prosil. „Daj mi, da se oddahnem! Storila sem, kar sem imela moči! Prešla sva toliko milj!“

Toda Marku ni bilo za to nič mar. Na vzhodu se je vsak hip bolj jasnilo. Kobila se je težko spotaknila in padla na kolena. Spravil jo je na noge in jo udaril z vajeti. Kobila se je stresla in se poglala na slepo, opletajoč z nogami. Tekla je še pet minut in zopet badla, težko hropeč. Dvignil jo je z brzdami, hotela se je prestopiti, sklonila je glavo in zaman skušala najti ravnotežje: zapustile so jo moči, zgrudila se je na tla in celo jezdeca pritisnila k zemlji.

Tedaj šele se je zavedel. Razumel je, da se je znašel nad tiho žrtvijo. Žalost ga je zajela. Stresel se je, se spravil izpod kobile, olajšal uzd in vajeti in ji pomagal vstati. Toda Belka je končala svojo službo pošteno do zadnjega diha. Težko hropeč je ugašala v tej samoti miljo daleč od doma. Ni je več vlekla ne voda, ne jed, ne topli hlev. Oči so se obrnil ena belo, iz nozdrvi se je vtila kri in izmučene noge so zadržtele v predsmrtnih krčih. Dospela je na svoj zadnji cilj.

Marko jo je razsedal in trenutek z žalostjo gledal plemenito žival, potem pa ga je objela strašna jeza, tiha in neizprosna, znana samo molčočim dušam. Ves se je stresel, stisnil zobe, pritisnil čepico nad oči in s širokim korakom nastopil pot v to svetlobo, ki je naznanjala prvi svit.

Petelini so peli in slišati je bilo že

daljno lajanje psov. Ko je spet našel pot, je sij na vzhodu zardel v zarji, dan je vstal čist in lep kakor sreča.

Vas se je komaj budila, ko je stopal mimo nje; v eni sami noči je postal mračen in strašen kakor prekletstvo. Nihče ga ni videl, samo Margas ga je spoznal in stekel za njim. Hrastove šume je pozlatil vzhod, zašumele so kakor navadno, pozdravljajoč svojega gospodarja. Začel je stopati počasneje, oddahnil se je za hip, ko se je v gluhi in resni zbor temnih krošenj pomešal nekakšen tuj, odsekan odmev, ob katerem je vsa kri udarila v lice pešcu, tako da so se od krvi pordečile tudi očesne bebočnice in čelo.

Poskočil je kakor lev v obrambo svojega gnezda in z nekaj skoki je bil že na jasi par korakov še od svojega starega hrasta.

Pogledal je naokrog in zavpil kakor tiger.

Na kamnu Aleksote, tam, kjer je pred leti deklamirala Julka, kjer mu je pred nekaj tedni Orwidova razodela svojo mladostno zgodbo, kjer je sam tolikokrat premišljeval — tam je stal sedaj rdečelasni žid v ogromnem, zamazanem kaftanu in z veliko razmrščeno brado. Glavo je dvigal navzgor, v dlani pa je držal sekuro in udarjal na deblo starega hrasta, poskušajoč, če ne doni votlo.

Za vsakim udarcem je letela pest iveri na tla in zavnel je gluhi glas, mrzlica je šla po vejah prav do vrha, kjer je krožil splašeno sivi orel nad svojim gnezdom in žalostno krakal.